

Magyar költőnek még nem volt ötszázéves évfordulója. Pontosabban magának Janus Pannoniusnak lehetett volna: születése évfordulóján, 1934-ben. Az 1931-ben megalakult Janus Pannonius Társaság tervezett is gazdag ünnepségeket, de az akkor nagyhatalmu egyház meg tudta akadályozni a hajdani, világias szellemű főpap ünneplését. Azonban finis coronat opus: a költő halálának 500. évfordulóján már sikeresebben emlékeztünk. Március 27-től 31-ig Pécssett egymást érték a művészeti és tudományos események Janus Pannonius tiszteletére. Párhuzamosan zajlott a Magyar Irodalomtörténeti Társaság vándorgyűlése és a MTA Irodalomtudományi Intézetének "Janus Pannonius tudományos ülészsaka".

Az ünnepségek kezdetét jelentette március 27-én délelőtt Borsos Miklós új Janus-szobrának felavatása a Barbakán közelében, majd a két ülészsak közös megnyitója és

kiállítások megnyitása után, este, a pécsi Nemzeti Színház bemutatója következett: Eck-Farkas-Gyárfás Panegyricus című művét adták elő, melynek keretében Janus életét, műveinek jellemző mozzanatait egy dialógusokkal átszótt balett-kompilációban el is táncolták.

Az ünneplés zajában csöndesebb, de talán annál nagyobb művészi értéket jelentő esemény volt az a két kiállítás, mely a korabeli illetve a modern képzőművészet eszközeivel idézte Janust és korát.

A város központi kiállítótermében a magyar reneszánsz művészet legszebb darabjaiból, korabeli kódexekből és oklevelekből alakították ki a "Janus Pannonius és kora" című kitűnő érzékkel rendezett kiállítást. A másik, a Pécsi Képtár egyik termében, Martyn Ferenc festőművész 41 rajzát mutatta be: a rajzok az évfordulóra készültek, Janus Pannonius életének, műveinek egy-egy mozzanatát, vagy inkább ezek ihletését ábrázolják, tartalmazzák.

A Pécssett élő Martyn Ferenc az irodalmi indítatású rajzok kivételes mestere - ezt már olyan illusztrációi is jelezték, mint a Don Quijotéhoz, a Bovarynéhoz, Joyce Ulysseséhez készültek, de ezeknél is sajátosabb az irodalmi és grafikai kifejezést nagyszerűen értő, illetve megragadó eredményt jelentettek a két éve bemutatott Berzsenyi-rajzok, most pedig a mester mesterművei - a Janus Pannoniusról készült lapok.

Janusról nem maradt fenn hiteles ábrázolás. Mit tehet ilyenkor a festő? Martyn elvi válasza szerint két lehetősége van: vagy nem ábrázolja az arcot, vagy képzeletében megalkot egy fiktív portrét. Nos, a gyakorlatban ő nem ezt valósította meg – pontosabban egyszerűen élt a két eljárással: megalkotta a portrét, de a néző mégsem lát konkrét arcot. Janus szemének fényét hiába keressük, mindig sötétben marad, a messzeségbe néz, nem találkozik senkiével. S bár a figurák kompozíciós rendje novellába illő történeteket jelez – önkéntelenül megalkotjuk gondolatban a történetek előzményeit és folytatását – az alakok valami hermetikus térben élvezik a halottak királyi függetlenségét pusztán elhelyezésük passzív egymásrautaltsága adja összetartozásuk jelét, s nem az élet elevenisége szerkeszti a képet. Nem néznek egymásra, sem ránk, tekintetük örök – egy irányba más, s hogy követhessük, magunknak kell belépniük a képbe, fölvennünk a tekintetek irányát, s keresnünk – megtalálnunk azt a titkot és szépségét, melyet e halottak mindentudó magánya figyel.

Az utókor sokféleképpen emlékezik. Teheti ezt Martyn módján, a Janushoz legméltóbb "apollói" művészet szépségével is.

Bécsy Ágnes